

I. NAŠ PLANET ZEMLJA, II. GIBANJA ZEMLJE, III. GEOGRAFSKA KARTA

1. KRATKO ODGOVORI NA PITANJA (Točan odgovor donosi 1 bod.)

- A. Kako se zove Zemljin prirodni satelit? _____.
- B. Što čini Sunčev sustav? _____.
- C. Kako se zove zvjezdarnica u Londonu kroz koju prolazi početni meridijan? _____.
- D. U kojem se oceanu sijeku ekvator i početni meridijan? _____.
- E. Kako se zove zamišljena linija koja dijeli osvijetljeni i neosvijetljeni dio Zemlje? _____.
- F. Koliko dana u veljači ima svaka prijestupna godina? _____.
- G. Koji je jedini toplinski pojas u kojem nema izmjene godišnjih doba? _____.
- H. U kojem je toplinskom pojasu smještena Hrvatska? _____.
- I. U kojem se vremenskom pojasu nalazi Hrvatska? _____.
- J. Liniju kojeg meridijana prati datumska granica? _____.
- K. Kako se zove znanost koja se bavi geografskim kartama? _____.
- L. Kako se zove dio karte koji objašnjava što pojedini znak na karti predstavlja? _____.
- M. Kako se zove dio kompasa koji se okreće i pokazuje strane svijeta? _____.
- N. Kojem se narodu pripisuje izum kompasa? _____.

2. DOPUNI REČENICE. (Svaka u potpunosti točno dopunjena rečenica donosi 1 bod.)

- A. Opseg Zemlje na ekvatoru iznosi oko _____ kilometara.
- B. Konačan dokaz da Zemlja nije ravna ploča bilo je putovanje moreplovca _____ koji je početkom _____ stoljeća krenuo prema zapadu, a nakon tri godine njegova se posada vratila u polaznu luku.
- C. Model koji vjerno prikazuje umanjeni oblik Zemlje nazivamo _____. Točke na površini kroz koje prolazi Zemljina os nazivaju se geografski _____, a razlikujemo _____ i _____.
- D. Zamišljena kružnica koja dijeli Zemlju na dvije polutke naziva se _____ ili _____ i jednako je udaljena od _____ i _____.
- E. Zemlja nije savršena kugla već je spljoštena na _____, a ispupčena na _____.
- F. Od ukupne površine Zemlje vodene površine zauzimaju _____ % površine, dok kopno prekriva _____ % površine.
- G. Sva povezana mora na Zemlji čine jedinstvenu cjelinu koju nazivamo _____ more, dok se veliki dijelovi kopna nazivaju _____.
- H. Galaktika u kojoj se nalazi Zemlja naziva se _____ ili _____.
- I. Mjesecu je potrebno _____ dana za okret oko Zemlje, a isto toliko potrebno mu je i za okret oko _____. Vrijeme potrebno da se izmjene dvije Mjesečeve mijene traje _____ dana.
- J. Najveća zamišljena kružnica koja opisuje zemlju je _____ i označavamo ju s vstupnjeva. Od najveće zamišljene kružnice prema _____ i _____ možemo povući bezbroj _____ ili _____, najviše do _____ stupnjeva.
- K. Zamišljene linije koje opisuju Zemlju i pružaju se kroz Zemljine polove nazivaju se _____ ili _____. Početni ili _____ meridijan označavamo s _____ stupnjeva. Od početnog meridijana prema _____ i _____ možemo povući bezbroj meridijana, najviše do _____ stupnjeva.
- L. Zemlja se okreće oko svoje _____ u smjeru od _____ prema _____. To kretanje Zemlje nazivamo Zemljina _____, a traje _____ sata i nazivamo ga još i _____ dan.

- M. Okretanje Zemlje oko Sunca nazivamo Zemljina _____ ili _____. Putanja kojom Zemlja kruži oko Sunca ima oblik _____ i nalazi se u ravnini _____. Jedno putovanje oko Zemlje traje _____ ili jednu Sunčevu _____.
- N. Prvog dana ljeta i zime Zemlja se nalazi u položaju ljetnog i zimskog _____, dok se prvog dana proljeća i jeseni Zemlja nalazi u položaju proljetne i jesenske _____.
- O. Prema pojasnom vremenu Zemlja je podijeljena na _____ vremenska pojasa, a svaki vremenski pojas ima _____ stupnjeva. Vremenska razlika od jednog do drugog vremenskog pojasa iznosi _____ minuta.
- P. Ako se u podne okreneš prema Suncu okrenut si prema _____, a iza tebe je _____. Ispružena lijeva ruka pokazat će pravac _____, a desna ruka pravac _____.
- Q. U suvremenom svijetu za orijentaciju nam služi uređaj _____, koji nam pomoću radiosignala određuje položaj u prostoru, dok istovremenu uređaj _____ smještaj određuje pomoću signala iz satelita.

6. MEĐU NAVEDENIM KONTINENTIMA ZAOKRUŽI ONE KOJE UBRAJAMO U „STARI SVIJET“, A PREKRIŽI ONE KOJE UBRAJAMO U „NOVI SVIJET“.

- a) Afrika   b) Sjeverna i Južna Amerika   c) Azija
- d) Australija   e) Antarktika   f) Europa

7. U SLJEDEĆIM ZADATCIMA U PAROVIMA POJMOVA KOJI SU PODEBLJANI I ODVOJENI KOSIM CRTAMA ZAOKRUŽI ONE POJMOVE KOJI SU TOČNI. (Svaka u potpunosti točna rečenica donosi 1 bod.)

- A. Hrvatska se nalazi **46/56** stupnjeva **sjeverno/južno** od ekvatora i **16/26** stupnjeva **zapadno/istočno** od početnog meridijana.
- B. Zemljina os nagnuta je na ravninu **elipse/ekliptike** pod kutom od približno **56,5/66,5** stupnjeva, dok je Zemljina os od okomice na ravninu **elipse/ekliptike** otklonjena približno **23,5/32,5** stupnjeva.
- C. Paralele koje su udaljene **23,5/32,5** stupnjeva od ekvatora nazivamo **sjeverna/zapadna** i **južna/istočna obratnica/polarnica**, a paralele udaljene **56,5/66,5** stupnjeva od ekvatora nazivamo **sjeverna/zapadna** i **južna/istočna obratnica/polarnica**.
- D. Sunčeve zrake najjače griju kada upadaju **okomito/koso** na Zemlju jer tada zagrijavaju **najmanju/veću** površinu.
- E. Žarki toplinski pojas nalazi se između sjeverne i južne **obratnice/polarnice**. Kroz cijelu godinu Sunčeve zrake upadaju **koso/okomito** u području žarkog pojasa, a dan i noć traju po **12/16** sati.
- F. Umjereni toplinski pojasevi nalaze se između obratnica i **ekvatora/polarnica** i u njima Sunčeve zrake padaju **koso/okomito** pa je zagrijavanje **jače/slabije** nego u žarkom pojasu. U umjerenom toplinskom pojasu izmjenjuju se **2/4** godišnja doba.
- G. Hladni toplinski pojasevi nalaze se između Zemljinih polova i **polarnica/obratnica** i u njima Sunčeve zrake padaju pod **malim/velikim** kutem pa je i zagrijavanje **jače/slabije** nego u umjerenom pojasu. U umjerenom toplinskom pojasu izmjenjuju se **2/4** godišnja doba.
- I. Krećemo li se od nekog mjesta prema zapadu svaki stupanj **dodajemo/oduzimamo 2/4** minute. Krećemo li se prema istoku za svaki vremenski pojas **dodajemo/oduzimamo 15/60** minuta.
- J. Prelazeći datumsku granicu, koja prati **90/180** meridijan, iz smjera zapada prema istoku jedan dan treba **dodati/oduzeti**. Ako putujemo iz Amerike prema Aziji jedan dan trebamo **dodati/oduzeti**.

8. SLOVA ISPRED NAVEDENIH POJMOVA/OPISA/DOGAĐAJA POREDAJ NA CRTE PRAVILNIM REDOSLIJEDOM. (Potpuno točno riješen zadatak donosi 2 boda, djelomično riješen zadatak ne donosi bodove.)

A. Poredaj točnim redoslijedom Mjesečeve mijene počevši pozicije kada na noćnom nebu ne vidimo Mjesec.

- a. uštap
- b. mlađak
- c. prva četvrt
- d. druga četvrt

1. _____, 2. _____, 3. _____, 4. _____ .

B. Poredaj točnim redoslijedom kontinente prema površini počevši od kontinenta koji ima najmanju površinu do kontinenta koji ima najveću površinu

- a. Azija
- b. Afrika
- c. Europa
- d. Antarktika
- e. Južna Amerika
- f. Sjeverna Amerika
- g. Australija i Oceanija

1. _____, 2. _____, 3. _____, 4. _____, 5. _____, 6. _____, 7. _____ .

C. Poredaj točnim redoslijedom planete prema udaljenosti od Sunca počevši od planeta koji je najbliži Suncu do planeta koji je najdalji od Sunca

- a. Zemlja
- b. Jupiter
- c. Uran
- d. Merkur
- e. Neptun
- f. Saturn
- g. Mars
- h. Venera

1. _____, 2. _____, 3. _____, 4. _____, 5. _____, 6. _____, 7. _____, 8. _____ .

9. POVEŽI LIJEVI I DESNI STUPAC TAKO DA NA PRAZNU CRTU U DESNOM STUPCU UPIŠEŠ SAMO JEDNO ODGOVARAJUĆE SLOVO IZ LIJEVOG STUPCA. JEDAN POJAM/OPIS U DESNOM STUPCU JE SUVIŠAN. (Sva točna povezivanja donose 3 boda, dva točna povezivanja donose 2 boda, jedno točno povezivanje donosi 1 bod.)

A. Poveži vjerski objekt u „svetom gradu“ s pripadajućom religijom.

- a. prvi let oko Zemlje u svemirskoj letjelici _____ 1951. godine
- b. spuštanje čovjeka na Mjesec _____ 1959. godine
- c. prve snimke Zemlje iz svemira _____ 1961. godine
_____ 1969. godine

B. Poveži ocean s pripadajućim obilježjem.

- a. Atlantski ocean _____ najveći ocean

- b. Indijski ocean _____ najmanji ocean
c. Tih ocean _____ ocean smješten između Australije i Europe
_____ ocean smješten između Afrike i Amerike

C. Poveži nebesko tijelo s pripadajućim obilježjem.

- a. galaktika _____ plinovita nebeska tijela koja isijavaju svjetlost i toplinu
b. planeti _____ skupine od stotinjak milijardi zvijezda
c. zvijezde _____ skupina letjelica koju je čovjek poslao u mjesec
d. prirodni sateliti _____ nebeska tijela bez vlastite svjetlosti i topline koja kruže oko Sunca
_____ nebeska tijela bez vlastite svjetlosti i topline koja kruže oko planeta

E. Poveži kontinent s pripadajućim obilježjem.

- a. Azija _____ drugi kontinent po veličini
b. Afrika _____ kontinent koji s Azijom čini kopnenu cjelinu
c. Australija _____ kontinent na kojem se nalazi Sjeverni pol smješten na Zemljinoj osi
d. Antarktika _____ kontinent koji s Južnom Amerikom čini povezanu kopnenu cjelinu
e. Europa _____ najveći kontinent
f. Južna Amerika _____ kontinent prekriven ledom
g. Sjeverna Amerika _____ najmanji kontinent
_____ kontinent koji je najbliži Južnom polu

12. SLJEDEĆE ZADATAK RIJEŠI UZ POMOĆ CRTEŽA. (Svako točno upisano slovo/broj donosi 1 bod, tj. ukupno 10 bodova u zadatku A, 6 bodova u zadatku B i 4 boda u zadatku C, 8 bodova u zadatku D i 3 boda u zadatku E.)

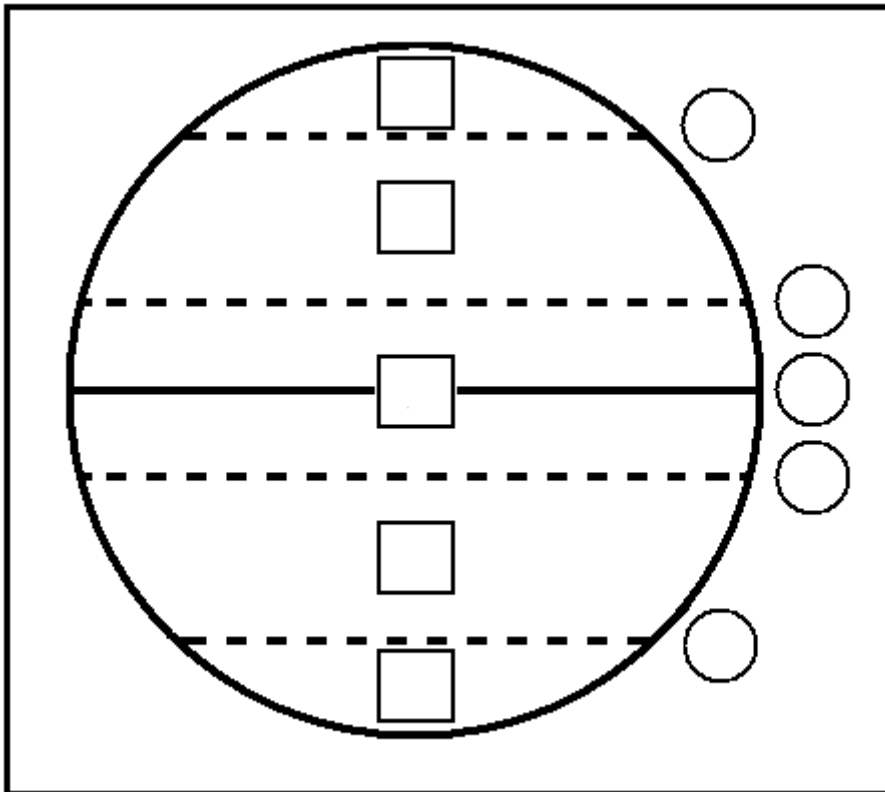
A. Na prikazanom crtežu ucrtane su paralele među kojima se nalaze toplinski pojasevi.

a. U kružice upiši slovo ispred navedenih paralela.

- A. sjeverna obratnica   B. sjeverna polarnica
C. ekvator   D. južna obratnica
E. južna polarnica

b. U pravokutnike upiši broj ispred navedenih toplinskih pojaseva.

1. južni hladni pojas   2. sjeverni umjereni pojas
3. žarki pojas   4. sjeverni hladni pojas
5. južni umjereni pojas

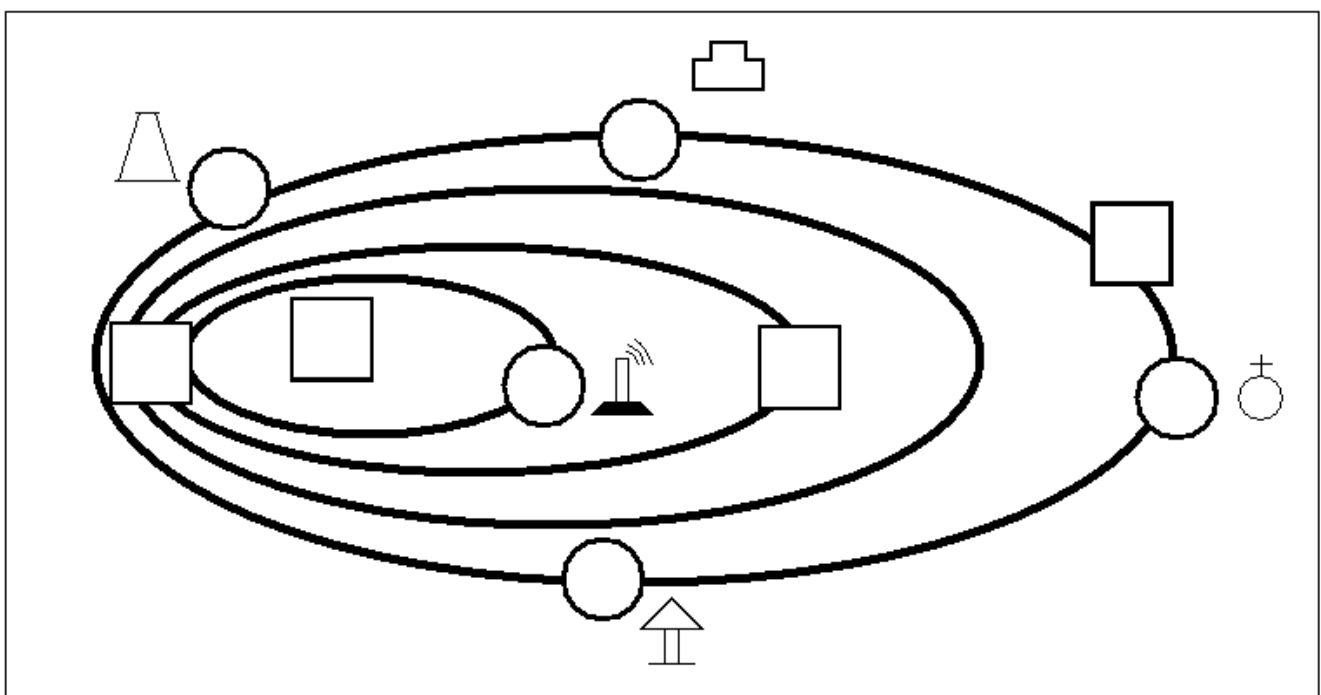

B. Prikazane zakrivljene linije predstavljaju izohipse, a crteži uz kružice topografske znakove.

a. U pravokutnik koji označava mjesto gdje je reljef najstmpiji upiši slovo X. Tri pravokutnika su višak.

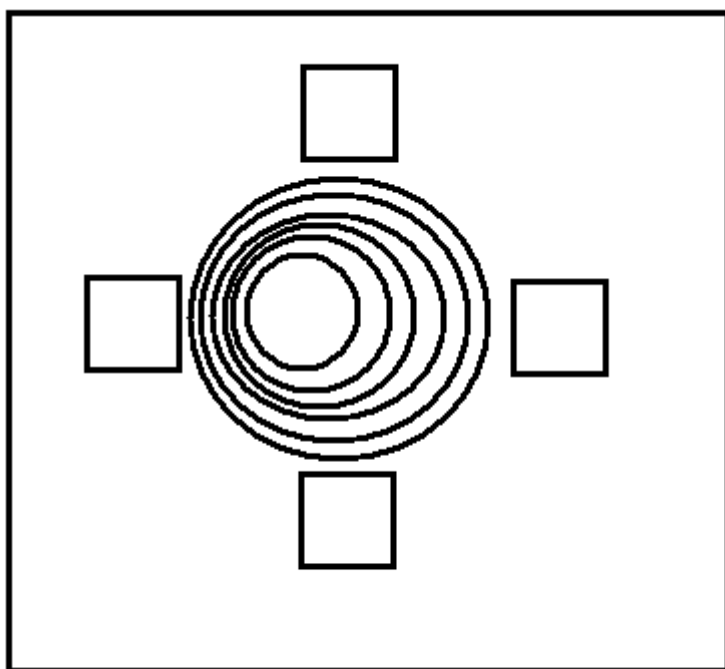
b. U kružice upiši broj koji se nalazi ispred topografskog znaka.

1. crkva	2. spomenik
3. tvornica	4. izvor nafte
5. dvorac	

C. Orijentiraj se uz pomoću godova.

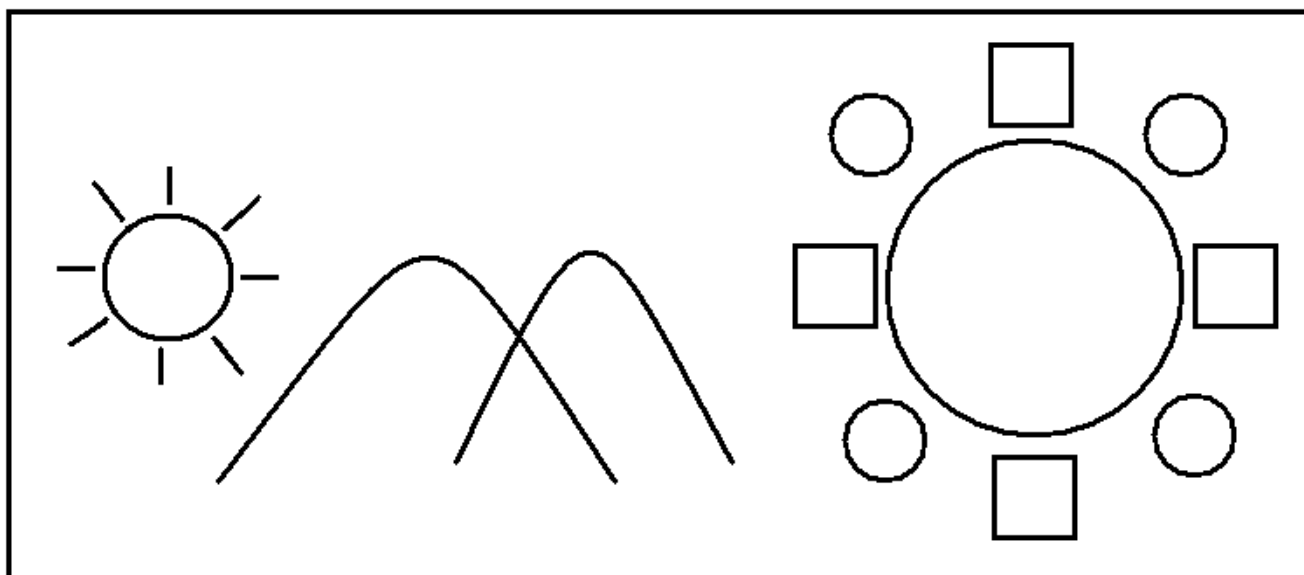
a. U pravokutnike upiši početno slovo pripadajuće strane svijeta.

D. Orijentiraj se uz pomoću Sunca koje je upravo izašlo.

a. U pravokutnike upiši početno slovo pripadajuće glavne strane svijeta.

b. U kružice upiši početno slovo pripadajuće sporedne strane svijeta.

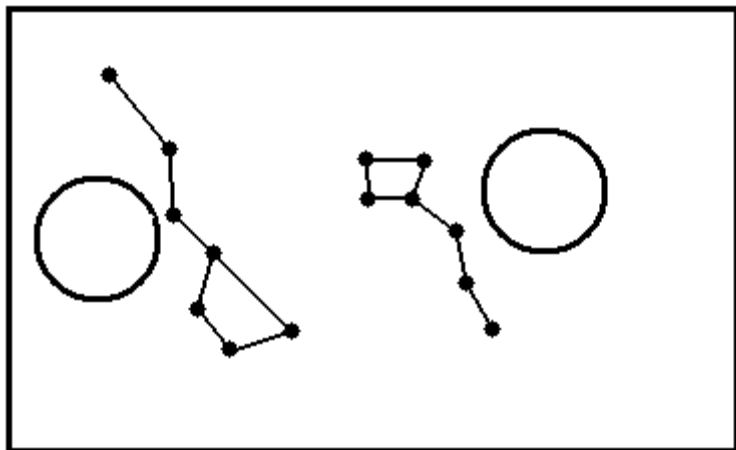

E. Na crtežu su prikazana zvijezda Velikog i Malog medvjeda.

a. U kružić upiši slovo A uz zvijezde Malog medvjeda.

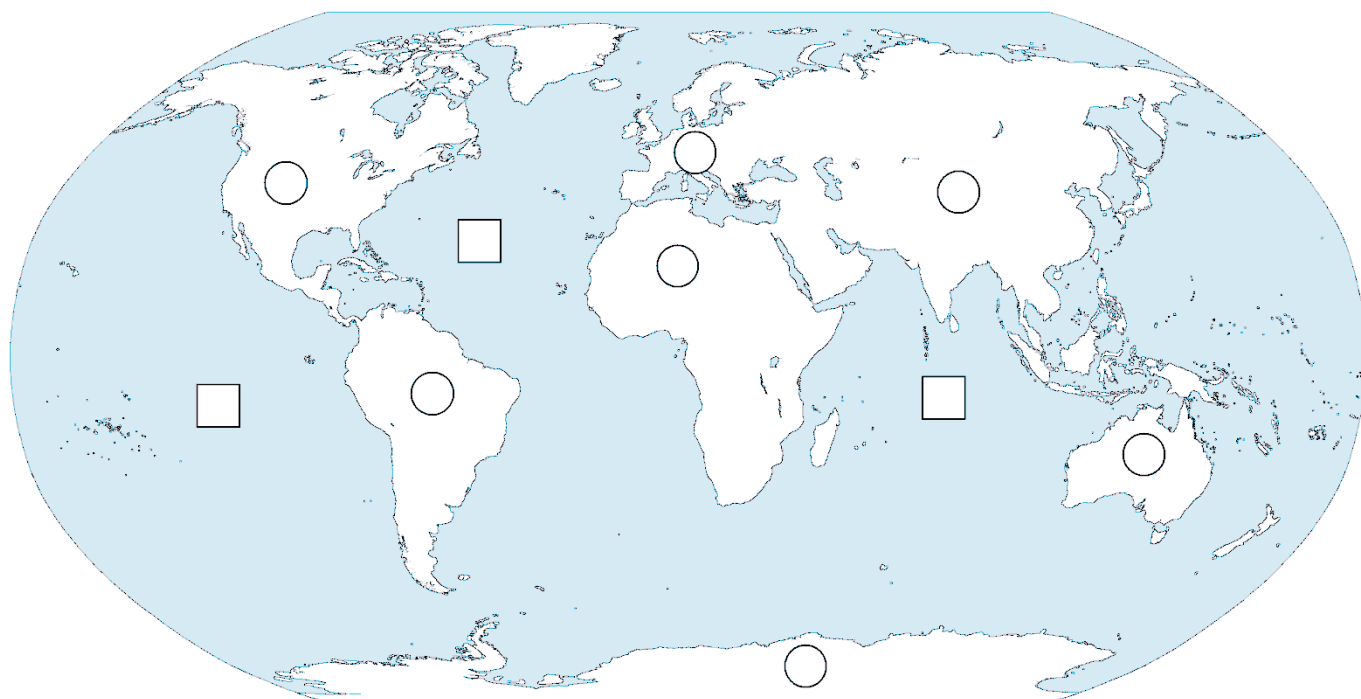
b. U kružić upiši slovo B uz zvijezde Velikog medvjeda.

c. Među prikazanim točkicama zaokruži onu koja predstavlja zvijezdu Sjevernjaču.

13. SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI UZ POMOĆ PRILOŽENE GEOGRAFSKE KARTE. (Svaki točan odgovor donosi 1 bod, tj. ukupno 7 bodova.)

- A. Upiši na kartu slovo A u kontinent koji je najvećim dijelom pokriven ledom i slovo B u kontinent koji je najveći.
- B. Upiši na kartu slovo C u kontinent koji je drugi po veličini i slovo D u kontinent koji s Južnom Amerikom čini povezanu kopnenu cjelinu
- C. Upiši na kartu slovo E u kontinent koji je najbliži Južnom polu i slovo F u kontinent na kojem se nalazi Hrvatska
- D. Upiši na kartu slovo G u kontinent koji je najmanji.
- E. Upiši broj 1 u Pacifički ocean.
- F. Upiši broj 2 u Indijski ocean.
- G. Upiši broj 3 u Atlantski ocean.

14. SLJEDEĆI ZADATAK RIJEŠI UZ POMOĆ STUPANJSKE MREŽE. (Svaka u potpunosti točno dopunjena rečenica donosi 1 bod.)